

Položaj starejših na trgu dela

Starejši predstavljajo na trgu dela **ranljivo skupino**, saj v primerjavi z drugimi težje najdejo zaposlitev (ZRSZ, 2017, 15).

Starejši pri iskanju zaposlitve niso zaznamovani le s **starostjo**, temveč tudi s:

- pogosto **slabšo izobrazbo**,
- **manjšo fleksibilnostjo**,
- **predsodki delodajalcev**, ki jim zaradi večje možnosti zdravstvenih težav pripisujejo **nižjo produktivnost** in **večjo verjetnost odsotnosti z dela** (ZRSZ, 2017, 15).

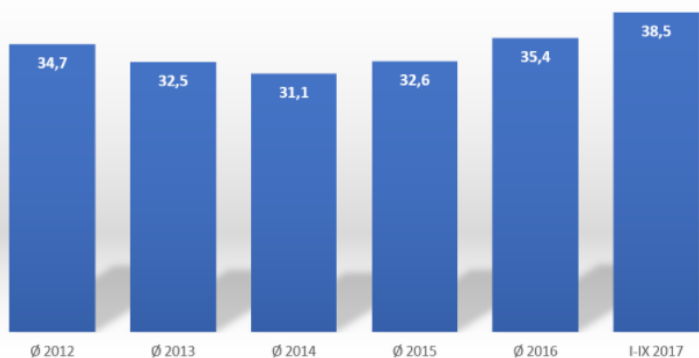

Dodatno branje: [Starejši na trgu dela](#)

Brezposelnost starejših

Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je bilo konec decembra 2017 brezposelnih 33.229 starejših, starih 50 let ali več.

Graf: Povprečen delež starejših med brezposelnimi v obdobju 2012 - 2017

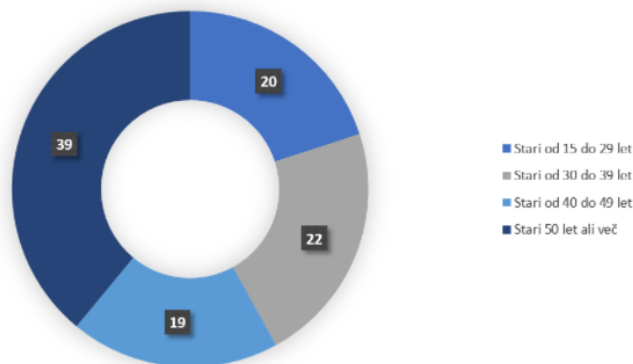

Vir: ZRSZ

Iz grafa je razvidno, da delež starejših med vsemi brezposelnimi v zadnjih letih **narašča**. Njihov delež je padal do leta 2014, ko je dosegel 31,1 %, nato pa je začel močno naraščati. V obdobju od leta 2014 do septembra 2017 je njihov delež **narasel za 7,4 %**.

Decembra 2017 so starejši od 50 let predstavljali **39 % vseh brezposelnih**. V primerjavi z drugimi starostnimi skupinami, katerih delež se giblje okrog 20 %, je bil **delež starejših med brezposelnimi skoraj dvakrat večji**.

Graf: Delež brezposelnih po starostnih skupinah decembra 2017

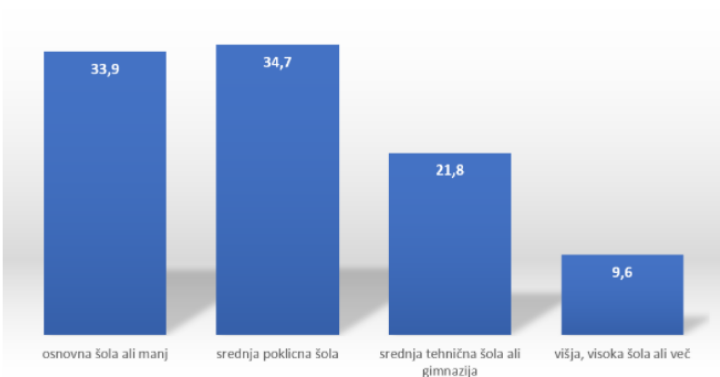

Vir: ZRSZ, lastni izračun

Izobrazbena struktura starejših brezposelnih

Med starejšimi brezposelnimi **prevladujejo osebe z osnovnošolsko izobrazbo ali dokončano največ srednjo poklicno šolo**. V prihodnosti je mogoče pričakovati, da se bo izobrazbena struktura starejših brezposelnih **začela spreminjati**. Po napovedih naj bi med brezposelnimi rasla predvsem deleža terciarno izobraženih ter tistih s srednjo štiriletno izobrazbo (ZRSZ, 2017, 15).

Graf. Starejši brezposelni po ravneh izobrazbe septembra 2015

Vir: ZRSZ

- Skoraj sedem izmed desetih je bilo takih, ki so imeli dokončano **osnovno šolo** ali **največ srednjo poklicno šolo**,
- nekaj več kot petina jih je imelo **srednjo strokovno, tehniško** ali **splošno izobrazbo**,
- delež **terciarno izobraženih** starejših brezposelnih je bil nižji od 10 %.

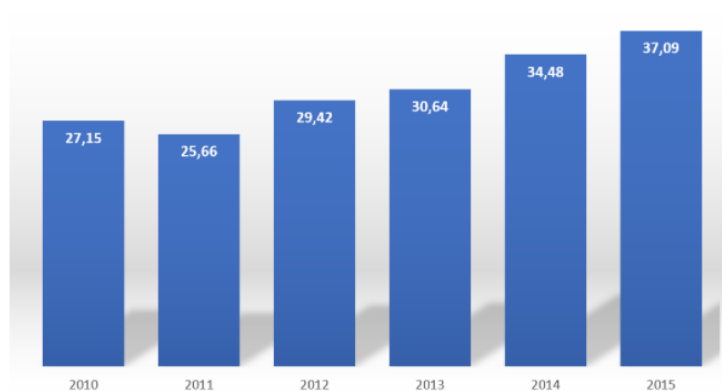
Trajanje brezposelnosti starejših

Trajanje brezposelnosti je **v močni povezavi z dogajanjem v gospodarstvu** - v času ugodnih gospodarskih razmer, se osebe praviloma lažje zaposlujejo kot v času neugodnih gospodarskih razmer, ko so pri zaposlovanju previdni tako delodajalci kot delojemalci (ZRSZ, 2015, 6).

Brezposelnost starejših se je iz leta v leto podaljševala. Leta 2015 so bili starejši **v povprečju brezposelni 37,09 mesecev**.

S podaljševanjem trajanja brezposelnosti se brezposelnim osebam **zmanjšujejo zaposlitvene možnosti**, saj **nimajo več možnosti uresničevati svojih znanj in kompetenc**. Poleg tega tudi delodajalci med velikim izborom prijavljenih oseb praviloma **raje izberejo tiste, ki so ves čas v stiku s trgom dela** (ZRSZ, 2015b, 6).

Graf. Povprečno trajanje brezposelnosti oseb, starih 50 let in več (v mesecih).

Vir: ZRSZ

Dolgotrajna brezposelnost

Starejši so dolgotrajni brezposelnosti (12 mesecev in več) podvrženi **v večji meri kot druge starostne skupine**, kar jim še **dodatno zmanjšuje zaposlitvene možnosti** (ZRSZ, 2015, 13).

Dolgotrajna brezposelnost pri posamezniku:

- povečuje socialno stigmo,
- zmanjšuje kompetence,
- zmanjšuje motivacijo,
- povečuje možnost nastanka zdravstvenih težav (ZRSZ, 2015, 29).

Zaposlovanje starejših

Kljub temu, da je slovenski trg dela v letu 2017 beležil **pozitivno rast zaposlovanja**, je bilo **med brezposelnimi osebami še vedno več kot tretjina starejših od 50 let**. To skupino delodajalci redkeje zaposlujejo, tudi zaradi vseh ugodnosti, ki jim jih zagotavlja Zakon o delovnih razmerjih:

- tri dodatne dni letnega dopusta,
- odpravnino ob upokojitvi,
- varstvo pred odpuščanjem iz poslovnih razlogov (Žmaher).

Delodajalce zato **pogosto skrbi, da starejših delavcev ne bi mogli odpustiti, da bi bili ti manj produktivni in pogosteje odsotni z dela zaradi zdravstvenih težav**. Prav tako delodajalci starejšim delavcem zmotno pripisujejo:

- nemotiviranost za delo,
- pomanjkanje izobrazbe,
- majhno željo po dodatnem strokovnem izobraževanju (Žmaher).

Prednosti zaposlovanja starejših

Posledice staranja prebivalstva segajo tudi na področje zaposlovanja, zato je **nujno potrebno preseči mite o starejših, kot o nezanimivi delovni sili** (Boštjančič, 2017).

Delodajalci se pogosto ne zavedajo, da jim lahko starejši ponudijo **bogate delovne izkušnje**, ki jih prenašajo na mlajše delavce. Dodatna prednost starejših so tudi **močno razvite delovne vrednote, predvsem lojalnost, strokovno znanje, odgovornost in zanesljivost** (Žmaher).

Prednosti starejših zaposlenih:

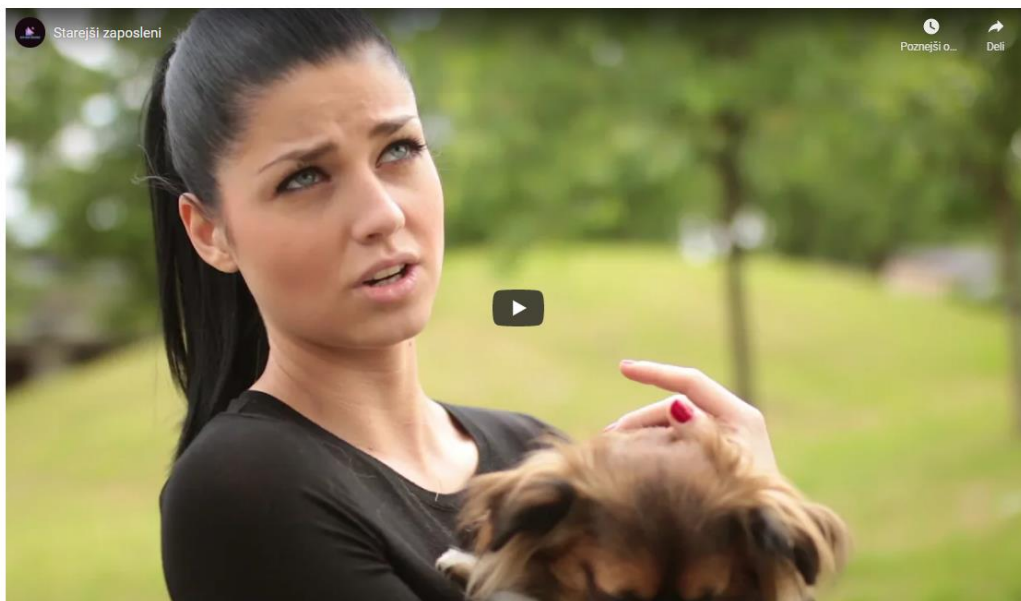
- **dolgoletne delovne izkušnje**,
- **urejeno družinsko življenje**,
- **več časa in manj izostankov z dela** zaradi dopustov ali bolezni otrok,
- **nizka fluktuacija**, saj neradi menjujejo službe,
- **zakladnica znanj**, ki jih lahko z mentorstvom prenesejo na mlajše,
- **odgovornost**,
- **hvaležnost za ponujeno priložnost** (Boštjančič, 2017).

Dodatno branje: [Aduti iskalcev zaposlitve 45+](#)

V razmislek

Koga bi pa vi raje zaposlili?

Podatki o zaposlovanju starejših

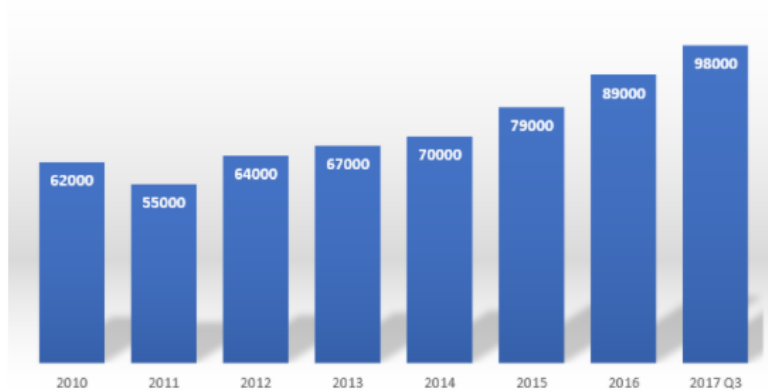
Ena glavnih značilnosti slovenskega trga dela je **nizka stopnja delovne aktivnosti** med starejšimi, kar je mogoče pripisati tudi **zgodnjemu upokojevanju** (Lah in drugi, 2013, 12).

Kljub nizki stopnji delovne aktivnosti med starejšimi, število zaposlenih v tej starostni skupini v zadnjem obdobju **iz leta v leto narašča**.

V tretjem četrtletju leta 2017 je bilo v delovnem razmerju približno **98.000 starejših**, medtem ko je bilo leta 2010 zaposlenih veliko manj, zgolj **62.000 starejših**.

Starejši so v večjem odstotku kot celotna populacija zastopani med **kmetovalci, uradniki, strokovnjaki ter tudi v dejavnostih javnega sektorja**, v manjšem odstotku kot celotna populacija delovno aktivnih pa so starejši navzoči med **prodajalci** (Lah in drugi, 2013, 13).

Graf. Število zaposlenih starejših v obdobju med letom 2010 in tretjim četrtletjem leta 2017

Vir: ZRSZ

Razlike v brezposelnosti in zaposlenosti glede na regije

Problem brezposelnosti starejših je najbolj pereč v Vzhodni kohezijski regiji (ZRSZ).

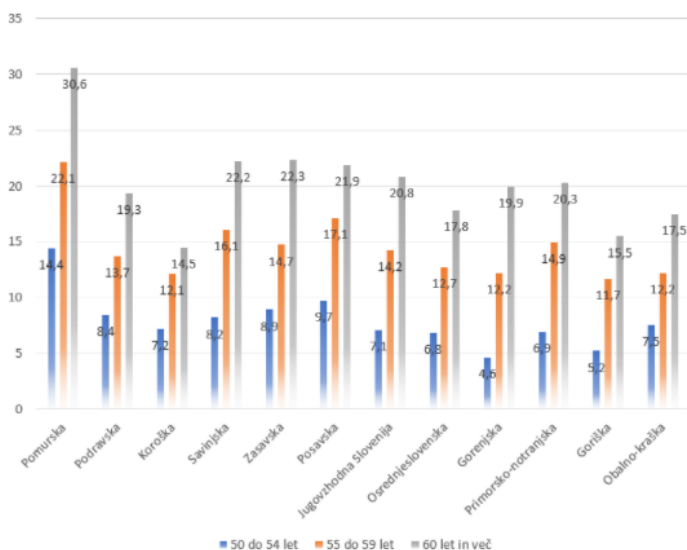
Izrazito najvišjo stopnjo brezposelnosti starejših beležijo v **Pomurski statistični regiji (ZRSZ)**. Relativno visoke stopnje brezposelnosti starejših imajo tudi v **Posavski, Zasavski in Savinjski regiji**.

Na drugi strani **Goriška, Gorenjska in Koroška statistična regija** beležijo relativno nizke stopnje brezposelnosti v vseh starostnih skupinah starejših (ZRSZ).

Največ starejših delovno aktivnih prihaja iz Osrednjeslovenske regije, kjer je tudi največ prebivalcev.

V primerjavi z ostalimi regijami, je relativno visoko število delovno aktivnih v **Podravske regiji**. **Najmanj delovno aktivnih starejših** prihaja iz **Zasavske regije (ZRSZ)**.

Graf. Stopnja brezposelnosti starejših glede na regijo novembra 2017

Vir: ZRSZ

Spodbujanje zaposlovanja starejših

V Sloveniji je stopnja zaposlenosti v starostni skupini od 55 do 64 let **med najnižjimi v EU**. Starejši ostajajo v Sloveniji **spregledana poslovna priložnost**, saj izginjanje te skupine ljudi s trga dela pomeni izgubo neprecenljivega nabora **potrebnih znanj, izkušenj in veščin** (ZRSZ).

Starejši, ki se pri uspešni (re)integraciji na trg dela srečujejo z nešteti preprekami, so **ciljna skupina številnih ukrepov na trgu dela, ki spodbujajo zaposlovanje starejših** (ZDUS, 2016, 37).

Programe spodbujanja zaposlovanja starejših izvaja **Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje**.

Ti ukrepi delodajalcem omogočajo **pridobitev finančnih ugodnosti in spodbud za zaposlovanje starejših**:

- subvencije za zaposlitev,
- subvencioniranje praktičnega usposabljanja na delovnem mestu,
- povračilo prispevkov delodajalca,
- oprostitev plačila prispevkov delodajalca,
- davčne olajšave,
- javna dela (ZRSZ).

Ukrep APZ »Spodbude za zaposlitev«

Ukrep "Spodbude za zaposlitev" je eden izmed petih ukrepov **Aktivne politike zaposlovanja**, ki jih izvaja Zavod RS za zaposlovanje in so namenjeni:

- **povečanju zaposlenosti in zmanjšanju brezposelnosti,**
- **večji zaposljivosti oseb na trgu dela ter**
- **povečanju konkurenčnosti in prožnosti delodajalcev** (ZRSZ, 2016a, 29).

V okviru tega ukrepa Zavod izvaja programe, ki se **izvajajo v obliki subvencij** za zaposlitev in so namenjeni predvsem **povečanju zaposlitvenih možnosti ranljivih skupin brezposelnih oseb** (Kavaš in drugi, 2015a, 43).

Vključenost starejših v ukrep »Spodbude za zaposlitev«

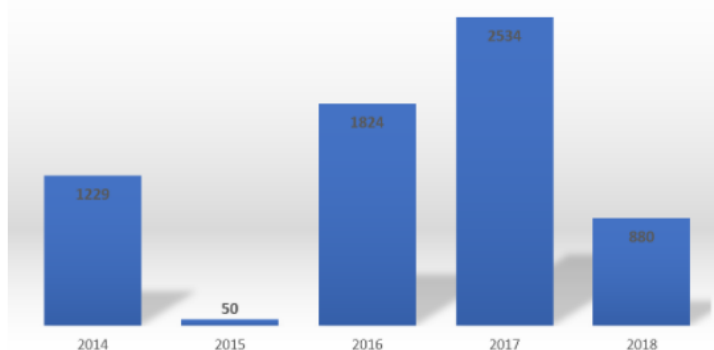
Graf prikazuje število starejših, starih 50 let in več, ki so bili v obdobju med letoma 2014 in januarjem 2018 vključeni v ukrep Spodbude za zaposlitev.

Največ starejših je bilo v ta ukrep vključenih leta 2017 (2.534), nekaj manj leta 2016 (1.824) in leta 2014 (1.229), najmanj pa leta 2015, ko je bilo v ta ukrep vključenih zgolj 50 starejših.

V obdobju med letoma 2008 in 2014 se je s pomočjo programov subvencioniranja zaposlitev in samozaposlitev zaposlilo kar 25.034 starejših brezposelnih oseb.

Po številu vključenih starejših, je svoj namen najbolj upravičil program »Zaposli.me«, kamor je bilo v tem obdobju vključenih dobrih 32 % starejših od 50 let (Kavaš in drugi, 2015a, 46).

Graf: Vključenost starejših v ukrep APZ »Spodbude za zaposlitev«

Vir: ZRSZR

Aktualni programi za spodbujanje zaposlovanja starejših

AKTIVNI DO UPOKOJITVE

Subvencija delodajalcem za zaposlitev brezposelnih, ki so **dopolnili 58 let ali več** in so prijavljeni v evidenci Zavoda RS za zaposlovanje. Subvencija znaša do 11.000 € za zaposlitev s polnim delovnim časom in za nedoločen čas.

POVRAČILO PRISPEVKOV DELODAJALCEM V POMURJU

Povračilo prispevkov delodajalca za novozaposlene sodelavce v Pomurski regiji, ki so brezposelni in so zajeti v ciljni skupini. V ciljno skupino spadajo tudi **starejši od 50 let**.

OPROSTITEV PLAČILA PRISPEVKOV ZA STAREJŠE

Oprostitev plačila vseh prispevkov delodajalca za največ prvih 24 mesecev zaposlitve starejših brezposelnih, ki so **starejši od 55 let** in so najmanj 6 mesecev prijavljeni v evidenci brezposelnih.

POVRAČILO PRISPEVKOV DELODAJALCEM NA OBMOČJIH Z VISOKO BREZPOSELNIŠTVO

Povračilo plačanih prispevkov delodajalca za novozaposlene sodelavce na območjih z visoko brezposelnostjo (Pokolpje, Maribor z okolico, Hrastnik, Radeče in Trbovlje), ki so zajeti v ciljni skupini. V ciljno skupino spadajo tudi **starejši od 50 let**.

DAVČNA OLAJŠAVA ZA ZAPOSOLOVANJE BREZPOSELNIH

Davčno olajšavo lahko uveljavljajo delodajalci, ki so na novo in za nedoločen čas zaposlili brezposelno osebo iz ciljne skupine, kamor spadajo tudi **starejši od 55 let**, ki so najmanj 6 mesecev prijavljeni v evidenci brezposelnih.

ZAPOSLI.ME 2017/2019

Subvencija delodajalcem za zaposlitev brezposelnih oseb iz ciljne skupine, kamor spadajo tudi **starejši od 50 let**, ki so bili najmanj 6 mesecev prijavljeni v evidenci brezposelnih. Višina subvencije znaša od 5.000 EUR do 7.000 EUR in velja za sklenitev delovnega razmerja za najmanj 12 mesecev.

Ukrepi za podaljševanje delovne aktivnosti starejših

V primerjavi z drugimi državami EU je v Sloveniji stopnja zaposlenosti starejših **precej nizka**. V zadnjem obdobju se zaposlenost starejših sicer povečuje, a predvsem na račun tistih, ki so mlajši od 55 let (Pavlin, 2012, 10).

Staranje prebivalstva in posledično manjšanje deleža delovno sposobnega prebivalstva se odraža v:

- porastu izdatkov za pokojnine,
- spremenjenem vzorcu potrošnje,
- naraščajočem tveganju revščine (ZRSZ, 2016, 14).

Ti izzidi so botrovali k pojavljanju iniciativ za čim kasnejši odhod s trga dela, podaljševanje delovne dobe, zaostrovanje pogojev za upokojitve in spodbud za zadrževanje starejših na delovnih mestih (ZRSZ, 2016a, 14).

Z namenom podaljšanja delovne aktivnosti v tej starostni skupini, je MDDSZ okrepilo izvajanje ukrepov za višanje delovne aktivnosti starejših v Sloveniji. Poleg tega so podaljševanju delovne aktivnosti namenjeni tudi ukrepi Aktivne politike zaposlovanja, ki jih izvaja ZRSZ (MDDSZ, 2017).

Celovita podpora podjetjem za aktivno staranje delovne sile

Program, ki ga izvaja Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad, se bo izvajal v obdobju med letoma 2016 in 2022. V okviru programa bo izvedenih več aktivnosti, usmerjenih v:

- izboljšanje kompetenc starejših zaposlenih,
- podporo delodajalcem pri uvajanju ukrepov za podaljševanje delovne aktivnosti starejših,
- spreminjanje stališč in negativnih stereotipov o starejših zaposlenih (Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad RS, 2016).

POZOR: V okviru projekta bo objavljenih več javnih povabil in razpisov, kjer bodo lahko podjetja pridobila sredstva za usposabljanja za krepitev kompetenc starejših in sredstva za pripravo strategij in načrtov za učinkovito upravljanje s starejšimi.

Koristno branje: V okviru ukrepa je bil zasnovan [Katalog ukrepov za učinkovito upravljanje starejših zaposlenih](#), ki ponuja rešitve za upravljanje starejših zaposlenih in predstavlja že uveljavljene dobre prakse.

Ukrepi v okviru promocije zdravja na delovnem mestu

K podaljševanju delovne aktivnosti prispeva tudi **promocija zdravja na delovnem mestu**. V okviru promocije zdravja na delovnem mestu se izvajajo sistematične aktivnosti in ukrepi, namenjeni ohranjanju in krepitvi telesnega in duševnega zdravja zaposlenih (MZ, 2015, 4).

KORISTNA POVEZAVA: [Priporočila za promocijo telesne dejavnosti in preprečevanje sedečega vedenja v delovnem okolju \(NIJZ\)](#)

Promocija zdravja na delovnem mestu prispeva k boljšemu počutju in zdravju delavcev, s čimer se doseže:

- zmanjšano izostajanje z dela,
- večja motivacija,
- izboljšana produktivnost,
- lažje zaposlovanje,
- manjša fluktuacija zaposlenih,
- pozitivna in skrbna podoba (Kutija).

Ukrepi Aktivne politike zaposlovanja

Podaljšanemu zaposlovanju in odloženemu upokojevanju so namenjeni tudi **ukrepi v okviru Aktivne politike zaposlovanja**, ki jih izvaja Zavod RS za zaposlovanje.

Ti ukrepi so:

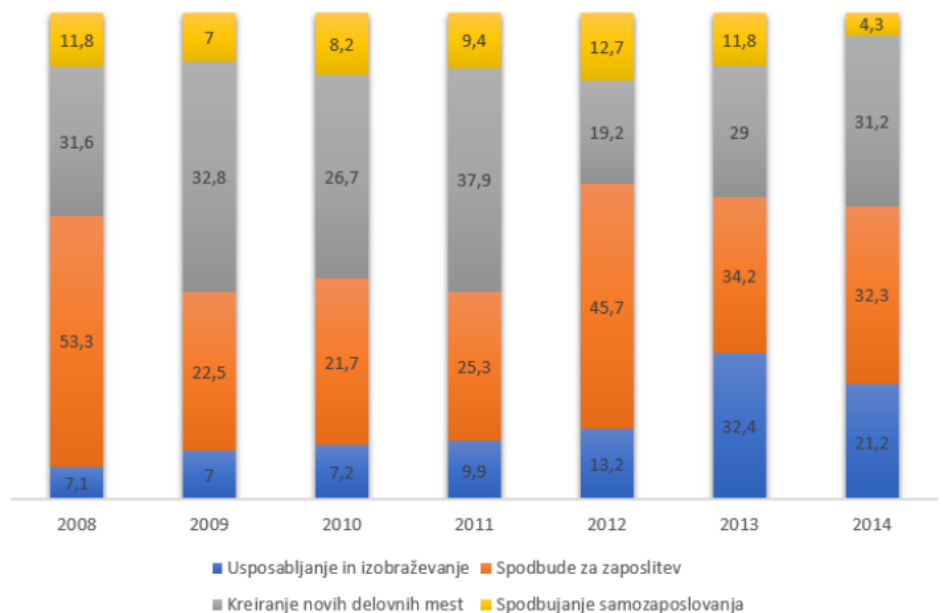
- Usposabljanje in izobraževanje,
- Kreiranje novih delovnih mest,
- Spodbujanje samozaposlovanja,
- Spodbude za zaposlitev (ZRSZ).

Delež starejših med vključenimi v ukrepe APZ je **skozi leta naraščal** in leta 2014 dosegel **23,7 %** (ZRSZ).

Leta 2012 je delež starejših, vključenih v ukrepe APZ, znašal dobrih **16 %**, v letu 2013 **28 %** in v letu 2014 **23,7 %** (ZRSZ).

Starejši, stari 50 let ali več, so **najbolj zastopani v ukrepu Spodbude za zaposlitev**.

Graf: Število starejših, ki so bili med letoma 2008 in 2014 vključeni v ukrepe APZ

Vir: ZRSZ

Določbe v zakonodaji

Slovenija je tudi v zakonodajo vključila določbe, ki zasledujejo cilj **podaljšanega zaposlovanja in odloženega upokojevanja** (Kavaš in drugi, 2015b, 10).

Zakon o delovnih razmerjih **zvišuje starost** delavcev, ki jim je **zagotovljeno posebno varstvo pred odpovedjo** in **znižuje zakonsko določen strošek dela starejših delavcev** (Kavaš in drugi, 2015b, 10).

Pokojninska reforma, ki je stopila v veljavo leta 2013, je **povečala maluse** za zgodnje upokojevanje (v obliki zmanjšanja pokojnine) in **vedla bonuse** za nadaljevanje dela (v obliki povečanja pokojnine). To je prispevalo k upočasnitvi pritoka novih upravičencev v pokojninski sistem (Kavaš in drugi, 2015a, 39).

Bibliografija

- Boštjančič, S., 2017. So starejši delavci res nezanimivi za delodajalce?. [online] Dostopno prek: <https://www.mojazaposiltev.si/novice/delodajalci/So-starejsi-delavci-res-nezanimivi-za-delodajalce-1069.php> [19.4.2018].
- Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije, 2016. Evropska sredstva za krepitev kompetenc starejših zaposlenih in spodbujanje podajševanja delovne aktivnosti. [online] Dostopno prek: <http://www.sklad-kadri.si/si/razpisi-in-objave/naslovnica/razpis/n/potrjen-nov-projekt-asi-usposabljanja-za-starejso-delovno-silo/> [24.3.2018].
- Kavaš, D., Koman, K., Kump, N., Majcen, B., Sambt, J., Stropnik, N., 2015a. Aktivno in zdravo staranje za aktivno in zdravo starost: Analiza politik. [online] Dostopno prek: http://www.staranje.si/files/upload/images/analiza_politik-koncna_verzija.pdf [18.3.201].
- Kavaš, D., Koman, K., Kump, N., Majcen, B., Sambt, J., Stropnik, N., 2015. Podaljšano zaposlovanje in odloženo upokojevanje: Delovni sklop 3. [online] Dostopno prek: http://www.staranje.si/sites/www.staranje.si/files/upload/images/koncni_dokument-ds_3.pdf [10.3.2018].
- Kutlja, Ž. Promocija zdravja na DM. [online] Dostopno prek: <http://www.kadring.si/info-portal/393> [16.4.2018].
- Lah, L., Svetin, I., Razpotnik, B., 2013. Starejši na trgu dela. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- MDDSZ, 2017. Ukrepi za višjo delovno aktivnost starejših. [online] Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/8163/ [5.3.2018].
- MZ. Zdravje na delovnem mestu. [online] Dostopno prek: http://www.mz.gov.si/si/delovna_podrocja_in_prioritete/javno_zdravje/zdravje_na_delovnem_mestu/ [15.4.2018].
- Pavlin, L, 2012. Ohranjanje delovne aktivnosti starejših zaposlenih in medgeneracijsko sodelovanje pri zaposlovanju. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- ZDUS, 2016. Starejši in trg dela v Sloveniji. [online]. Dostopno prek: http://www.zdus-zveza.si/docs/STROK.%20SVET/Starejsi_in_trg_dela_v_Sloveniji.pdf [22.3.2018].
- ZRSZ, 2015. Dolgotrajno brezposelne osebe. [online] Dostopno prek: https://www.ess.gov.si/_files/7100/Analiza_DBO.pdf [13.3.2018].
- ZRSZ, 2016. Stokovna izhodišča za leto 2017. Ljubljana: ZRSZ.
- ZRSZ, 2017. Stokovna izhodišča za leto 2018. Ljubljana: ZRSZ.
- ZRSZ. Zaposlimo izkušnje, spoznajmo prednosti starejših. [online]. Dostopno prek https://www.ess.gov.si/_files/9860/DD_zlozenka_zaposlimo-izkusnje.pdf [21.3.2018].
- Žmaher, K. Starejši na trgu dela in age management. [online] Dostopno prek: www.kadring.si/info-portal/404 [9.3.2018]